

เทศน์อบรมฆราวาส ณ สวนแสงธรรม กทม.

เมื่อค่ำวันที่ ๗ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐

วางของท่านผู้สิ้นสมมุติ

คนก็เริ่มมากเข้า ๆ มากเข้าทุกวัน เมื่อวานนี้ไปเทศน์ที่ธรรมศาสตร์ คนเยอะนะ เทศน์ถึง ๕๕ นาทีมั้ง นับว่านานเมื่อวาน คือธาตุขันธ์มันจะเตือน คนวัยนี้มีแต่ธาตุขันธ์เตือน แต่ก่อนธรรมเตือน เทศน์จะหยุดระยะไหนธรรมจะมีลักษณะแปบแปบบอก แล้วเหยียบเบรกห้ามล้อเรื่อย ๆ หยุด แต่ก่อนเอาธรรมเป็นประมาณ ทุกวันนี้เอาธาตุเป็นประมาณ เทศน์ไปไหนก็ตามธาตุมันจะบอกของมัน อายุของเราที่เราพอกำหนดได้อายุ ๔๖ นั่นละกำลังลด อายุ ๔๖ กำลังลด ตั้งแต่ต้นขึ้นไปหา ๔๕ คงเส้นคงวา เราเดินคือแต่ก่อนมันไม่มีรถมีรา เช่นจะไปอุดรนั้นก็เดินเลย จากนั้นถึงนั้นปีเวลาเท่านั้น ไปที่ไร่บ้างถึงปี ๆ ไม่เคลื่อนแม่น้ำทีเดียวนะ

กำลังของเราคงเส้นคงวาอยู่ถึงอายุ ๔๕ มันคงเส้นคงวาอยู่ ๔๕ นานนะ พอไปถึงต้นเสาสะพานปีมันจะได้หนึ่งชั่วโมง ๆ ต่อจากนั้นมาอายุ ๔๖ ยังไม่ถึงสะพาน ถึงแค่นี้ได้หนึ่งชั่วโมงแล้วยังไม่ถึง ต่อจากนั้นก็ค่อยลด ช้าลงไปเตี้ยวราก็มาเหยียบไปเลย แต่ก่อนไม่มีรถ ต้องเดิน ที่นี้มีรถยนต์มามันเลยเหยียบไปเลย เลยไม่รู้เวลาเท่าไรต่อเท่าไร จนกระทั่งทุกวันนี้ ฟาดตั้งแต่วัดป่าบ้านตาดมาถึงนี้เพียงแค่ ๖ ชั่วโมง

พูดถึงเรื่องว่าเดินเราเดินเก่งมากนะ เรียกว่าตามร่องรอยของตา ตานี้เดินเก่งมาก ถ้าวางได้ก้าวออกไป ๒ ชั่วโมงแล้วใครตามไม่ทัน คือเดินไปนั้นยิ่งแข็งแรงเรื่อย ๆ เดินระยะสองชั่วโมงนี้ยังไม่เท่าไร ก้าวออกคราวแรกไปถึงสองชั่วโมง พอสามชั่วโมง สี่ชั่วโมงไปแล้ว ที่นี้มันเหมือนว่าเครื่องร้อนนะ ฟุ้ง ๆ รอใครไม่ได้ มีใครไปด้วยก็ตามต้องทิ้งไปเลย หากว่าจะไปรอก็ต้องไปหยุดพักข้างหน้า ที่จะให้รอไม่ได้ เครื่องมันร้อนแล้วมันหมุนของมันเองฟุ้ง ๆ อันนี้เราเป็นเอง กำลังวังชามันดีพอเครื่องร้อนแล้วมันก็ฟุ้ง ๆ ใครไปด้วยกันทิ้งเลย ๆ ออกหน้าเรื่อย ๆ เลย คือจะให้เรารอไม่ได้ ต้องไปหยุดรอเวลามันเดิน การเดินทางนี้เก่งละเรา พ่อตาก็เก่งเดินทาง นั่นก็บอกรอใครไม่ได้ แล้วก็มาพอดินะ เราก็เหยียบไปนั่นละ สวมรอยไป

พ่อตานี้รูปร่างลักษณะเดียวกับเรา ไม่ใหญ่โตนัก เป็นพ่อค้าอยู่คนเดียว แผลกอยู่ คนทั้งบ้านมีเป็นพ่อค้าอยู่คนเดียว ชื่อนั้นชื่อนี้ชื่ออยู่คนเดียวไม่หยุดไม่ถอย ไม่มีใครในบ้านคนทั้งบ้านไม่มี มีคนเดียวละชื่อ ในบ้านนั้นส่วนมากมักจะชื่อของปานะ พวกหนังสือพวกอะไร ๆ เกี่ยวกับเรื่องของปานีละชื่อมา ๆ ไปขาย เอากำไร ๆ อยู่คนเดียวเงียบ ๆ พ่อตีมีลูกคนเดียวคือโยมแม่เรา เวลาตายสมบัติทั้งหลายก็มาอยู่กับโยมแม่หมดแหละ เพราะฉะนั้นจึงมีพ่ออยู่พ่อใช้บ้างไม่อย่างนั้นตายกันหมดทั้งบ้าน มีพ่อตา

คนเดียวเลี้ยงไว้ แต่ก่อนเขานิยมเรียกเงิน เขาไม่เรียกว่าสิบว่าร้อยนะเขาเรียกว่าซัง เงินมีเท่านั้นซังเท่านั้นซัง แปะสิบบาทเป็นเงินเหรียญเสียมากต่อมากนะ เงินกระดาษไม่ค่อยมีแต่ก่อน มีแต่เงินเหรียญ เหรียญละบาทๆ แปะสิบบาทเรียกว่า ๑ ซัง สิบบาทครึ่งซัง เงินเป็นซังๆ ใส่ถุงผ้ายาวๆ ขนาดนี้ละมั้ง ได้หนึ่งซัง เป็นท่อนๆ เอาไว้ นั้นละเงินบาทแต่ก่อน

พอพูดถึงเรื่องเงินก็ระลึกถึงหลวงปู่แหวน อย่างนั้นละบทเวลาท่านจะทำ ท่านก็รู้จักปฏิบัติตามสมมุติอยู่ตลอดมาไม่เคยเปลี่ยนแปลงอะไร ท่านเคารพนับถือ ฝ่ายสมมุติ ท่านก็เคารพว่าเงินว่าทองไม่ให้จับท่านก็ไม่จับเหมือนพระทั้งหลาย บทเวลาท่านจะพลิกลิ้นกณะ อยู่ๆ ก็ฟาดไปเอาธนบัตรใบละห้าร้อยมามวนบุหรี มวนใหญ่ๆ เข้าใจไหมล่ะ ท่านสูบบุหรีมวนใหญ่หลวงปู่แหวน นั้นละบทเวลาท่านจะพลิกลิ้นก มาเอาธนบัตรใบละห้าร้อยมวนบุหรีสูบบุหรีๆ พวกพระเณรก็ตกตะลึงกัน อ้าย หลวงปู่ นี่มันธนบัตรใบละห้าร้อย เอามามวนบุหรีสูบอะไร ทือท่านว่านั่นนะ ท่านทำทำ อย่างนั้นละ

คือจิตของท่านผ่านไปหมดเรื่องสังฆาปาราชิกนี้ไม่มีในหัวใจพูดตรงๆ แต่กิริยาก็มีเป็นธรรมดาเพราะฉะนั้นท่านถึงเคารพกิริยา ต้องอาบัตินั้นอาบัตินี้ท่านเคารพ เวลาท่านพลิกบิ๊บบอย่างี่หลวงปู่แหวน เอาธนบัตรใบละ ๕๐๐ มามวนบุหรี ท่านมวนบุหรีตัวใหญ่ๆ นะ มวนบุหรีใส่บิ๊บบๆ อ้าย หลวงปู่ทำไมเอาธนบัตรใบละ ๕๐๐ มามวนบุหรีสูบอย่างนี้ล่ะ ท่านก็ว่า ทือ ทำทำเหมือนไม่รู้ณะ บทเวลาตอบ ประสากระดาษ เท่านั้นละ ประสากระดาษ ท่านก็สูบเฉยจากนั้นก็ทิ้ง จากนั้นไม่เคยทำอีกนะ ทำที่เดียวพอให้โลกได้รู้บ้าง

คือจิตท่านบริสุทธิ์แล้วหมดนะ นี่เราใช้ตามกิริยาของสมมุติ พระเหล่านี้เป็นสมมุติ โลกมีสมมุติพระเราก็เป็นสมมุติ รักษาสิกขาบทวินัยตามสภาพของสมมุติ เพราะฉะนั้นท่านจึงรักษารธรรมวินัยเช่นเดียวกันหมด แต่จิตใจท่านผ่านไปหมดแล้ว คำว่าสังฆาปาราชิกอะไรนี้ไม่มีในจิต แต่มีในกิริยาที่จะต้องปฏิบัติให้เหมาะสมต่อสังคมที่อยู่ร่วมกัน นั้นท่านก็แยกอย่างนั้น แต่พ่อแม่ครูจารย์มันไม่เคยเห็นนะ เวลาท่านพูด ท่านพูดเฉยๆ ท่านไม่ทำ ท่านพูดไปเหมือนกัน พูดแฉนี้แหละ แต่ท่านจะไม่ทำ หากพูด พูดใกล้เคียงกันกับที่ว่าเอาธนบัตรใบละ ๕๐๐ มามวนสูบ มวนบุหรีสูบเหมือนอย่างหลวงปู่แหวน เป็นแต่เพียงว่าท่านไม่ทำอย่างนั้น กิริยาท่านพูดนะมี มีอย่างนั้นคือจิตที่พ้นไปหมดแล้ว มันหมดแล้วเรื่องสมมุติ ไม่มีอะไรเข้าถึงจิตดวงนั้น เพราะทั้งหลายไม่ว่าอาบัติอาจะอะไรนี้มันเป็นสมมุติทั้งหมด ส่วนจิตนั้นผ่านหมดแล้ว เข้าไม่ถึง แต่ที่นี้เมื่อมีสมมุติอยู่ โลกทั้งหลายเขามีสมมุติ ปฏิบัติต่อกันให้เป็นความเหมาะสม ท่านจึงปฏิบัติตามสมมุติอย่างนั้น

อย่างพ่อแม่ครูจารย์มันท่านไม่เคยข้ามเกินพระธรรมวินัยข้อใด ทั้ง ๆ ที่เวลาพูด ท่านก็พูด ท่านพูดเกี่ยวกับใจเสีย ท่านแยกออกมาสมมุติท่านก็บอกเราต้องปฏิบัติอย่างโลกเขาปฏิบัติกัน เพราะสมมุติต่อสมมุติขัดกันไม่เหมาะ แน่ะ วา่งั้นนะ สมมุติกับสมมุติก็เคารพกัน นั้นท่านวา่งั้น อย่างหลวงปู่แหวนที่ท่านว่า ท่านพลิกลือกะนั้นนั้น พลิกลือกเป็นจิตล้วน ๆ แล้วไม่มีอะไรเข้าถึง ท่านแสดงออกมาทางกิริยาเย็บเดียว จากนั้นท่านก็ไม่เคยทำอีก ท่านทำให้เป็นข้อคิดเฉย ๆ ไม่ใช่ท่านตั้งด้าน ท่านทำเป็นข้อคิด

เงินก็ประสากระดาศจริง ๆ ถ้าเป็นลำพังท่านจะมีอะไร ถ้าไปเต็มกำก็จะเป็นอะไรประสากระดาศ แน่ะ วา่งั้นก็ได้ แต่ในวงสมมุติทั่ว ๆ ไป ท่านก็ปฏิบัติตามสมมุติไปเสีย ถ้าเป็นเรื่องของท่านล้วน ๆ อะไรจะมาเข้าถึง แน่ะ เข้าใจไหมล่ะ พลิกปั๊บเดียวไปเลยเป็นอย่างนั้น จิตที่พันไปแล้วมันคาดไม่ได้ละ จิตของปุณฺชนคนหนาอยู่ในบาปในบุญนี้ต้องได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามนั้น ถ้าจิตผ่านนี้หมดแล้วนี้ก็ไม่มีสำหรับจิต แต่กิริยานี้มันเป็นสมมุติก็ต้องปฏิบัติตามสมมุติเป็นธรรมดา จะไปปรับเข้าถึงจิตถึงใจท่านให้เหมือนสมมุติทั่ว ๆ ไปนี้ไม่ได้ ขัดทันที สมมุติขัดวิมุตติ เวลาท่านอยู่ธาตุชั้นธของ ท่านก็เป็นสมมุติ เพราะฉะนั้นท่านถึงปฏิบัติให้เหมาะสมกับสมมุติ อะไรควรห้ามควรทำอะไร ท่านก็รู้อยู่ที่นั่น ท่านก็ปฏิบัติตามนั้นไป

เมื่อวานนี้ก็ไปเทศน์ทางนั้น ถ้ามาที่นี้แล้ววันไหนก็ต้องได้เทศน์ทุกวัน เหนื่อยนะเรา เราเหนื่อย ลำบากอยู่ แต่เราก็กินเอา เพื่อผู้ยังเกาะยังเกี่ยวยังยึดยังถือมีอยู่มาก ถ้าไม่มีสิ่งที่เป็นสารประโยชน์เข้ายึดถือ มันไขว่คว้าแล้วก็ไปจับเอาพินเอาไฟมาเผาไหม้ตนเอง เมื่อมีธรรมมีธรรมเป็นเครื่องยึดเครื่องเหนี่ยวจิตใจ จิตใจมีที่ยึด จิตใจก็เป็นมงคล ตั้งแต่กาย วาจา กิริยาที่แสดงออก มันก็เป็นมงคลไปตามกันหมดเป็นธรรมไปเลย ถ้าไม่มีธรรมเป็นเครื่องยึดเครื่องเกาะแล้วมีแต่กิเลสนี้แหลกเลย ต่างกันอย่างนี้ เพราะจิตนี้ยังไม่พ้น จิตนี้ต้องอาศัยเครื่องยึดเครื่องเกาะ ถ้าไม่มีที่ยึดที่เกาะมันเร็วที่สุดที่จะไปเกาะทางความชั่วช้าลามก จึงต้องหาทางดีให้เกาะ ถ้าเกาะทางดีแล้วมันก็พ้นภัยแล้วก็พ้นคุณขึ้นมาเป็นลำดับลำดับ

เพราะจิตนี้ควรทั้งบาปทั้งบุญคุณโทษ มารวมอยู่ที่จิตเป็นภาชนะสำหรับรับรองรวมแล้วว่าทุกข์จนกระทั่งถึงบรมทุกข์ ก็มารวมอยู่ที่จิตที่จะเป็นผู้รับภาระทั้งหมด สุขตั้งแต่สุขธรรมดาถึงบรมสุข ก็เป็นเรื่องของจิตล้วน ๆ เป็นผู้รับภาระ ในโลกทั้งสามกว้างแคบขนาดไหนไม่มีความหมาย ความสัมผัสสัมพันธ์ความรับรู้ สุขทุกข์ดีชั่วอยู่ที่ใจ เพราะฉะนั้นใจจึงต้องได้รับสิ่งเหล่านี้ตลอดมา ด้วยเหตุนี้ท่านจึงให้หาความดีงามเข้าสู่ใจ ให้ใจได้ยึดในสิ่งที่ดีงามทั้งหลาย ถ้าไม่ยึดมั่นก็มาเป็นภัยแก่ตัวของเราเองนั่นแหละ

คือไม่ยึดอันหนึ่งมันยึดอันหนึ่งจิต ที่เร็วที่สุดก็คือยึดความชั่วช้าลามก ส่วนความดีงาม ถ้าไม่ได้รับการอบรมพอสมควรแล้วก็ไม่ทราบว่าจะไปยึดอะไร ก็ยึดสะเปะสะปะไปตามกิเลสพาให้ยึด มันก็มีแต่ฟันแต่ไฟเผาไหม้ตนตลอดไป

นี่ละที่ว่าการสร้างบาปสร้างกรรม มันไม่ได้ขึ้นอยู่กับเจตนาอย่างเดียว ขึ้นอยู่กับความเคยชิน คนนั้นก็ทำคนนี้ก็ทำ เขาก็ทำเราก็กทำ ผู้ระลึกถึงบาปถึงบุญได้มีน้อยมาก ก็ไม่มีศานามันจะเอาบาปเอาบุญที่ไหนมาระลึก มาปิดมาป้องมายึดมาถือ มันก็ไปตามประสาของจิต ถ้าไปตามประสาของจิตมันก็ไม่ผิดอะไรกับสัตว์เดรัจฉาน กิริยาอาการที่ทำมันก็เป็นความชั่วช้าลามกเป็นลำดับ แล้วกลับเข้ามาเป็นภัยต่อตนเองทั้งนั้นแหละ

สัตว์เขาก็เป็น เราอย่าเข้าใจว่าสัตว์ทำดีทำชั่วไม่เป็น สัตว์ทำเป็น และบาปกรรม เขาก็เป็นบาปเป็นกรรมตามสภาพของสัตว์ เป็นแต่เพียงว่าเขาไม่รู้ว่าเขาเป็นบาปเป็นบุญ หลักธรรมชาติแท้นั้นเป็นตลอด ทำผิดทำถูกสัตว์ก็ทำได้เช่นกัดกัน หากินกัน ทำลายกันเบียดเบียนกัน นี่ก็คือความทำชั่วของสัตว์ ความทำชั่วของมนุษย์ก็อย่างที่เราเห็นกัน เรื่องบาปเรื่องบุญนั้นไม่ลำเอียง ทำผิดทำถูกไม่ว่าสัตว์ทำคนทำ เป็นบาปเป็นบุญได้ด้วยกันนั้นแหละ แต่นี้เรายังดีกว่าสัตว์ มาทำลงในสิ่งที่ไม่ดีก็รู้ว่าเป็นบาป สิ่งที่ดีก็รู้ว่าเป็นบุญ เราจึงคัดจึงเลือกในการคิด การพูด การกระทำของเรา ถ้าเราไม่คิดเลยก็ไม่ผิดอะไรกับสัตว์

เพราะคำว่าบาปว่าบุญดีชั่วมีอยู่ด้วยกัน เป็นแต่เพียงว่าผู้รู้นั้นนะเป็นภัยน้อยกว่าผู้ไม่รู้เลย ผู้รู้นี้เป็นภัยเต็มตัวๆ ส่วนเป็นคุณไม่ค่อยมี นี่ละจิตดวงนี้ที่ว่าไม่เคยตาย แน่ ให้เข้าทางด้านจิตตภาวนามันถึงรู้ชัดและจะไม่ต้องไปถามใครเลย ถ้าได้เข้าสู่จิตตภาวนาให้เป็นรากเป็นฐานแก่จิตใจจริง ๆ แล้วจะทราบตามหลักความจริงเป็นขั้น ๆ ขึ้นไปโดยลำดับ ถ้าไม่ได้ภาวนาไม่รู้ แม้แต่รู้ๆ อยู่ทุกคนอย่างนี้ด้วยกัน ใครปราศจากผู้รู้ เกิดมาเป็นสัตว์เป็นบุคคลมันมีใจครองด้วยกัน แต่ที่สำคัญผิดไปอย่างราวกับฟ้ากับดินนี้มีน้อยเมื่อไร

เช่นอย่างตายแล้วสูญอย่างนี้ เรารู้หยก ๆ อยู่นี่ละ ทำไมมันไปปฏิเสธได้ว่าตายแล้วสูญ แล้วก็บาปไม่มี บุญไม่มี นรกไม่มี สวรรค์ไม่มี พรหมโลก นิพพานไม่มี นี่ห่างไกลหน่อย ที่มันใกล้ๆ อยู่กับตัวแต่ไม่รู้ี่สำคัญมาก เช่นความรู้อันนี้ไม่เคยตาย แต่บางรายมันก็ปฏิเสธได้อย่างจ้ง ๆ ว่าตายแล้วสูญ นี่ละผิดมากที่สุดทีเดียว คือจิตนี้ไม่มีคำว่าสูญ ลงไปตกนรกหมกไหม้ก็กับก็กัลป์ ทุกข์ก็ยอมรับว่าทุกข์ แต่ที่จะให้จิตฉิบหายไม่มี พลิกออกมาจากทางชั่ว ขึ้นมาทางที่ดีก็เป็นความสุขความสบาย ใจก็เป็นผู้เสวยเสียเอง นั้น มันไม่สูญอย่างนี้แหละ ที่นี้เวลาพลิกเพลงเปลี่ยนแปลงอบรมตัวเองให้มีจิต

ละเอียดลออขึ้นเป็นลำดับลำดับ ก็ยิ่งรู้ได้ชัดในวิถีจิตของตน มันคิดมันปรุงแต่งเรื่องอะไรต่ออะไร

ผู้มีจิตที่สำคัญก็คือจิตตภาวนา รู้ได้ดีโดยลำดับจนกระทั่งละเอียดเข้าไป จิตเยียบออกมา ยิ่งรู้ทันๆ โดยลำดับ นั้นละจิตดวงไม่สูญ มันแสดงอาการปฏิกิริยาอะไร ออกมาก็รู้ๆ เช่นอย่างการพิจารณากรรมฐานดังที่เคยเล่าให้ฟัง นี่ก็เพื่อขัดเกลากิเลส อยู่ในใจของเราที่มีความหนาแน่นมาก ต้องอาศัยการภาวนา เริ่มทำใจให้มีความสงบเย็น เช่นท่านสอนให้ภาวนามีคำบริกรรมกำกับจิต เช่นพุทโธ หรือธัมโม หรือสังโฆ เป็นต้น ให้มีสติจับอยู่กับคำบริกรรมนั้นไม่ให้เผลอ ใจเมื่อไม่เผลอแล้วสิ่งก่อกวนที่จะแสดงขึ้นจากใจเพราะกิเลสอยู่กับใจ ที่จะแสดงขึ้นจากใจก็ไม่ค่อยแสดง เพราะมีเครื่องปราบมันได้แก่สติ เมื่อมีสติอยู่แล้วการภาวนา เราพูดเอาเรื่องภาวนาดีกว่า

ธรรมดาไม่มีใครรู้ว่าจิตคิดหรือไม่คิดประการใด ความจริงมันคิดของมันทั้งวัน ตั้งแต่ตื่นนอนติดเครื่องแล้วดับไม่เป็นก็คือความคิดของสัตว์โลก ตื่นขึ้นมามันก็ปรุงของมันอย่างนั้น ที่นี้เวลาหลับก็เป็นเวลาระงับ งานหมუნทางวัฏจักรของสัตว์โลก พอตื่นขึ้นมาทำงานไปตามวิญญวน ที่นี้ผู้ปฏิบัติธรรมได้อบรมจิตตภาวนา เมื่อตื่นขึ้นมาจิตจะคิด จิตคิดผู้เป็นนักภาวนาจะสังเกตความคิดของตัวเองว่ามันคิดเรื่องอะไร ถ้ามันคิดไม่ดีก็รีบระงับดับมัน เอาความคิดที่ดีซึ่งเป็นฝ่ายธรรมเข้าไปทำงานแทน เช่นอย่างคำบริกรรมอย่างนี้ พุทโธๆ นี่เป็นงานของธรรม เป็นงานเครื่องชักฟอกกิเลสออกจากใจ ค่อยคิดไปทำไปจิตก็มีความสงบได้ พอจิตสงบได้ก็เห็นความสุขความเย็นใจ ถ้าจิตไม่มีความสงบเลยนั้นจะหาไม่ได้เลย ตั้งแต่วันเกิดจนกระทั่งถึงวันตาย ไม่มีทางที่จะเจอความสงบภายในใจตัวเองได้เลย

เมื่อมีภาวนาเข้าไปตามที่ท่านสอน เพราะวิธีการสอนท่านสอนได้โดยถูกต้อง เพราะท่านผ่านมาแล้ว ด้วยความไม่ผิดไม่พลาดเช่นพระพุทธรูปเจ้าของเรา เรียกว่าสาวก ขาดธรรมท่านตรัสไว้ชอบแล้ว มาสอนก็สอนด้วยความชอบธรรม ผู้ปฏิบัติก็ค่อยคืบคลานไปตามคำสอนที่ชอบธรรมแล้วของท่าน จิตใจก็ค่อยสงบเย็น เช่นมีสติ เภาวนั้นภาวนาคือความคิดปรุงเป็นความกวนใจ แล้วนั้นภาวนามีสติกำกับ เช่น ถ้าว่ากวนก็เอาพุทโธเข้าไป พุทโธเป็นงานเหมือนกัน แต่เป็นงานฝ่ายธรรมเพื่อทำใจให้สงบ งานของกิเลส ปรุงขึ้นมาทำอะไรเพื่อเป็นการยุแหย่ส่งเสริมงานกิเลสให้หนาแน่นขึ้น สร้างความทุกข์ให้มากขึ้น นี่มันต่างกันอย่างนี้

ถ้างานของธรรมแล้ว เราคิดแม้จะเป็นความคิดเหมือนกันก็ตาม แต่ความคิดอันหนึ่งเป็นความคิดความปรุงของธรรมเป็นงานของธรรม เช่นเรานึกพุทโธๆ เป็นต้น เรียกว่างานของธรรม มีสติกำกับรักษางานของตนไว้ให้ดี จิตเมื่อได้รับการรักษาด้วยสติ

อยู่แล้วจะค่อยสงบ สงบลงไป ความคิดปรุงซึ่งเป็นเรื่องก่อกวนจะค่อยเบาลงๆ แล้วจิตก็สงบ นั่น พอจิตสงบก็สบายคนเรา ทำแล้วทำเล่าหลายครั้งหลายหน ความสงบก็ค่อยคล่องตัวขึ้นไปๆ ความฟุ้งซ่านรำคาญก็ห่างตัวออกไป นี่ให้ทำความสงบ พอจิตสงบเย็นลงไปแล้ว นี่เริ่มเย็นแล้วนะนั่น จิตเริ่มเย็นเริ่มสบาย เริ่มเห็นความแปลกประหลาด ความอัศจรรย์ของจิตตัวเองในขณะที่สงบแล้ว จากนั้นก็เพิ่มเข้าไปๆ ซ้ำเข้าไป จิตก็ค่อยคล่องตัวเข้าสู่ความสงบได้ง่าย

เมื่อจิตสงบเข้าไปมากเท่าไรความสุขก็ยิ่งมากเท่านั้นๆ นี่ขั้นเริ่มแรก ที่จะทำจิตให้มีความสงบร่มเย็นมีที่ปลงที่วาง ถ้าไม่มีคำบริกรรมแล้วปลงวางไม่เป็น คิดตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งหลับ ตั้งแต่วันเกิดจนกระทั่งวันตายไม่รู้จักยับยั้งได้เลย แต่พอมีธรรมจิตตภาวนาเป็นเบรคห้ามล้อ จิตก็ค่อยสงบเย็นเข้ามากับคำบริกรรมที่หักห้ามงจักรได้แก่ความคิดปรุงเอาไว้ จิตก็ค่อยสงบเย็นเข้ามาๆ เพียงเท่านี้เราก็เริ่มเห็นผล พอจิตสงบเย็นเข้ามาหากมีความแปลกประหลาด หากมีความอัศจรรย์แผ่ขึ้นมาในขณะที่จิตสงบ

สงบมากเท่าไร ความแปลกประหลาดอัศจรรย์ก็ยิ่งเพิ่มตัวขึ้นไปๆ สุดท้ายมองดูอะไรก็ไม่เห็นเป็นของแปลกประหลาด ยิ่งกว่าใจที่ได้รับการอบรมเกิดความสงบร่มเย็นขึ้นมาภายในใจของตน จนกระทั่งได้คิดหรือว่าอุทานขึ้นมาภายในใจว่า โอ้ จิตใจของเราทำไมมีความแปลกประหลาดอัศจรรย์อย่างนี้ ทั้งๆ ที่แต่ก่อนซึ่งเราไม่ได้ภาวนามันไม่เคยเป็น พอภาวนาลงไปแล้ว ก็เป็นความสงบเย็นลงๆ นี่ได้เล่าให้บรรดาประชาชนลูกศิษย์ลูกหาทั้งหลายฟัง พอเป็นคติเครื่องเตือนใจ เพราะเรามีเชื่ออันสำคัญฝังลึกจากการที่จิตสงบในเวลาภาวนา

เวลาไปบวชที่แรก ไปเป็นนาคอยู่ในโบสถ์กับท่านพระครูท่าน เวลาเช้าตื่นตีสามตีสี่ ท่านออกไปเดินจงกรมแล้ว เราก็สังเกตจนกระทั่งสว่าง พอสว่างแล้วท่านจะเข้ามาทำวัตร พอทำวัตรจบท่านก็ออกบิณฑบาต อย่างนั้นเป็นประจำสำหรับวัดโยธานิมิตรหนองขอนกว้าง กรมทหาร เราก็สังเกตดูท่าน เพราะเราไปเป็นนาค ที่นี้เวลาเราบวชแล้วก็ เราเข้าไปกราบเรียนถามท่าน ว่าอยากเดินจงกรมอยากภาวนาแต่ทำไมไม่เป็น จะทำอย่างไร ถามท่านก็บอกว่า เอ้อ ให้เอาพุทโธ ให้บริกรรมพุทโธๆ เราก็ชอบพุทโธ ท่านว่านั่น ให้ภาวนากับพุทโธ บริกรรมอยู่กับพุทโธด้วยสติ ตั้งสติกำกับคำบริกรรมพุทโธนั้น เราก็จับเอาอันนั้นมาภาวนา

มาภาวนาที่แรกก็ตามประสาประสา ตั้งสติที่แรกก็ตีสักเดียวก็สะเปะสะปะไปสุดท้ายก็นอน ไม่ได้เรื่องได้ราว บทเวลาจะเป็นมันไม่ได้คาดได้ฝึนนะ ภาวนาก็พุทโธคำเท่านั้นแหละ ภาวนาพุทโธๆ ปรากฏว่าจิตมีลักษณะแปลกๆ เหมือนเรตาคาแหเอาไว้นี้

เพราะเราภาวนาพุทโธๆ ก็เป็นเหมือนเราจับจอมแหดึงเข้ามา ตีนแหก็หดเข้ามาๆ อากาศของจิตที่มันกว้างขวางมากมายทั่วแดนโลกธาตุ เหมือนกับตีนแห ที่นี้พอเราจับพุทโธซึ่งเป็นเหมือนจอมแหดึงเข้ามาด้วยพุทโธๆ จิตค่อยหดเข้ามาๆ เป็นกิริยาให้สนใจอีกทีหนึ่ง พร้อมกับให้มีความตั้งใจ สนใจมากขึ้น ก็กำหนดพุทโธถึยบเข้าไป สติตั้งเข้าๆ ที่นี้กระแสของจิตก็หดเข้ามาๆ จนกระทั่งมาถึงตัวจิต เหมือนกับเราดึงจอมแหเข้ามา พอจอมแหเข้ามาถึงที่แล้วมันก็เป็นกองแห มองเห็นได้อย่างชัดเจนว่านี่คือกองแห แต่ก่อนตากไว้มองไม่เห็น พอดึงเข้ามารวมกันแล้วมันก็เป็นกองแหให้เห็นได้ชัด

ที่นี้คำว่าพุทโธๆ อากาศของจิตซึ่งเป็นเหมือนจอมแหที่กระจายอยู่นั้น มันก็ค่อยหดย่อหน้าๆ จิตใจก็เกิดความสนใจหนักเข้า ตั้งสติมากเข้าหดย่อหน้าเข้ามาๆ จนกระทั่งถึงเรียกว่าดึงจอมแหเข้ามาถึงเป็นกองแหแล้วที่นี้ ไม่มีตีนแหอีกแล้วมาเป็นกอง นี้ก็จิตสงบตัวเข้ามาๆ มาเป็นกองผู้รู้ นี้แหละเหมือนกับกองแห พอมาเป็นกองผู้รู้แล้ว อัจฉรย์ขึ้นมา โอ้ย พอเป็นกองจริงๆ แล้วอะไรขาดหมดนะ ในโลกธาตุไม่สนใจกับอะไร เหลือตั้งแต่ความรู้ที่เด่นและอัจฉรย์ในเวลานั้น เกิดความตื่นเต้นเพราะเราไม่เคยเป็นตั้งแต่เกิดมา ก็มาเป็นในเวลาภาวนาครั้งนั้นแหละ จิตมันหดเข้ามาๆ จนเข้ามาถึงจิตจุดหยุดก็เลย

พอหยุดก็ขึ้น โธมันอัจฉรย์ อัจฉรย์แปลกประหลาดเกินคาดเกินหมาย แล้วก็ตื่นเต้นภายในจิตใจ ความตื่นเต้นนี้แหละไปเขย่าจิตที่สงบอยู่นั้น ให้ขยายตัวออกมาเลยคิดออกไปข้างนอกตามเดิมเสียเอาเข้ามาไม่ได้ แต่มันไม่ลืมมันฝังลึก โอ้ จิตสงบเป็นอย่างนี้เอง นี่ละเป็นเชื้อสำคัญที่ให้ฝังลึกด้วยศรัทธาความเชื่อ แล้วก็ภาวนาเรื่อยๆ ทำภาวนาก็หวังแต่จะเอาผล เหตุที่ทำอะไรไม่ค่อยคำนึง วุ่นไปตั้งแต่กับผลที่เคยได้ จะให้ได้อย่างนั้นๆ มันก็ไม่ได้ เพราะงานไม่ทำในวงปัจจุบันซึ่งจะให้ผลเกิด มันก็ไม่เกิด

ที่นี้พอทำไปๆ นานเข้าๆ พอจิตใจจิต เพราะจะเอาอะไรมันก็ไม่ได้ เลยปล่อยปล่อยทอดอาลัยกับผลที่มันเคยได้แบบอัจฉรย์นั้น เข้ามาภาวนาตามประสีประสาธรรมดา พอจิตปล่อยวางอารมณ์อดีตเข้ามาสู่ปัจจุบัน ปล่อยอารมณ์ข้างนอกทั้งหมดเข้ามา ที่นี้จิตรวมเข้ามา เป็นอีกนั้นนะ เป็นอีกอัจฉรย์อีก แล้วเอาอีกว่าจะทำอย่างนั้น มันก็ไปคาดสัญญาอารมณ์ทางอดีตไปเสียมันก็ไม่เป็น นี่ละเกิดความสนใจ เรียนหนังสืออยู่ก็ไม่เคยละภาวนา เพราะอันนี้เป็นเชื้อลึกมาก ทำให้ฝังใจอย่างลึก ถอนไม่ขึ้น มันฝังใจมากความเชื่อ ความแปลกประหลาดอัจฉรย์ของจิตในขณะที่รวม นี้ก็ทำไป

เรียนหนังสืออยู่ ๗ ปี ได้ของแปลกประหลาดนี้เพียง ๓ ครั้งเท่านั้นละ แต่มันไม่ลืมนะ มันเป็นแล้วถึงผ่านไปแล้วมันก็ไม่ลืม เพราะมันอัศจรรย์เกินคาดเกินหมาย เรียนหนังสืออยู่ ๗ ปี ได้จิตที่แปลกประหลาดอัศจรรย์นั้น ๓ หนเท่านั้น จากนั้นมาพอหยุดเรียนแล้วที่นี้จะเข้าปฏิบัติ จะเอาจิตดวงนี้ให้ได้ เพราะมันหมุ่นกันอยู่แล้วตั้งแต่เรียนหนังสือ เป็นแต่เพียงว่าทำไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วยเท่านั้น มันเกี่ยวกับการเรียน พอออกปฏิบัติที่นี้จะเอาให้ได้จิตดวงนี้ ชัดกันทั้งวันทั้งคืน ที่นี้เลยได้จริง ๆ ความแปลกประหลาดอัศจรรย์ได้เรื่อยเลย นี่ละการทำภาวนา เราเห็นความแปลกประหลาดอัศจรรย์ของใจเราจากการภาวนาเท่านั้น อย่างอื่นสิ่งใดก็ตาม เคยสัมผัสสัมพันธ์กันมา มากต่อมากไม่เห็นสิ่งใดมาสะดุดใจเลยว่าเป็นของแปลกประหลาดและอัศจรรย์ ก็มามีตอนเราภาวนา ภาวนาไป พอจิตรวมสงบลงไปนี้ได้ปรากฏเป็นของแปลกประหลาดและอัศจรรย์ขึ้นมา นั่นละเรื่องราว

พอออกมาแล้วก็เอากันใหญ่เลย จิตนั้นจึงค่อยได้นะ สงบเรื่อยขึ้น ดีขึ้น ๆ แต่ก็เพราะความไม่รอบคอบของตัวเองนั่นแหละ เวลาจิตมันเป็นมาก ๆ มันแน่นหนาเหมือนหินนะ จิตนี้เป็นสมาธิแน่นหนามันคงเหมือนหิน แล้วก็ไม่เคยคิดว่ามันจะเสื่อมเป็นหรือไม่เป็น เราก็มืดตายใจเท่านั้น แล้วก็ไปทำธุระหน้าที่นั่นนี่อะไร ไม่ค่อยเป็นกังวลกับการรักษาจิตดวงที่เป็นอยู่นั้นแล้ว ไม่ได้นึกว่ามันจะเปลี่ยนแปลงเสื่อมทรามไปไหน แล้วมันก็แสดงอาการให้เห็น จิตสงบได้บ้าง ไม่สงบได้บ้าง มีความแปลกประหลาด ريبปล่อยเลยที่นี้ออกปฏิบัติ ที่นี้มันก็เลยเป็นอย่างนั้นเรื่อยมา เจริญแล้วก็เสื่อม ๆ อันนี้ก็กันาน

นี่สรุปให้ท่านทั้งหลายฟัง พอเห็นมันเป็นอย่างนั้นก็อดคิดอดพิจารณาไม่ได้ มันเป็นอย่างไรจิตนี้เจริญขึ้นไป ๑๔-๑๕ วันแล้วเสื่อมลงไป เป็นอยู่เวลาปีกับห้าเดือน มันขาดอะไรถึงเป็นอย่างนี้ เริ่มพิจารณาใหม่ มันอาจจะขาดค่าบริการกรรม คือเราตั้งสติให้อยู่กับจิตอย่างเดียวเท่านั้นมันอาจผลอได้ คราวนี้เอาตั้งใหม่ ทำไมมันถึงได้เจริญแล้วเสื่อม ๆ ถึงขนาดปีกับห้าเดือน คราวนี้ตั้งโปรแกรมใหม่ ที่นี้เอาพุทโธ เราจะกำหนดพุทโธ เอ้าจะเสื่อมให้เสื่อมไป จะเจริญให้เจริญไป แต่คำว่าพุทโธกับสติให้ติดแนบอยู่กับใจนี้จะไม่ยอมให้ผลอไม่ยอมให้เสื่อม เอ้า สติจับบีบเข้าป้อนั้นเลย

เอ้า จะเจริญเอ้าเจริญไป อายากจะเสื่อม เสื่อมไป ไม่อาลัยเสียตายมัน เอาแต่ค่าบริการกรรมพุทโธ ๆ กับสติติดกันไม่ยอมให้ผลอเลย ที่นี้ไม่ผลอ ไม่กี่วันนะ ประมาณสัก ๓ วัน ก็รู้สึกจิตนี้คลี่คลายออกมาในทางที่ดี เบากายเบาใจ จิตที่มันเสื่อมมันดีดมันดินนั้นไม่ค่อยปรากฏ เพียง ๓-๔ วันมันสงบตัวลงไป โอ้ นี่ถูกแล้ว พอว่าถูกแล้วก็จับอันนั้นไว้อีก คือไม่ให้มันผลอ ต่อไปอีกก็ให้เป็นอย่างนี้ วันนั้นก็ตั้ง ตั้งแต่ตื่นนอนถึงหลับ ๆ

ไม่ยอมให้เปลว ๆ ที่น้ำมันก็ค่อยเจริญขึ้นไป ๆ ถึงระยะที่มันควรเสื่อม มันไปอยู่ได้เพียง ๒-๓ คีน ธรรมตามันจะเสื่อมลงอย่างไม่ฟังหน้าฟังหลัง เสื่อมเต็มเหนี่ยวเลย กำลังของจิตหักห้ามไม่อยู่ จึงต้องเอาคำบริกรรมพุทโธกับสติติดกันไว้

ทอดอาลัย เอา จิตจะเสื่อมให้เสื่อมไป จะเจริญไปไหนเจริญ แต่คำบริกรรมกับสตินี้จะไม่ยอมให้เสื่อมให้พราวจากกันเลย เอ้า เป็นยังไงเป็นกัน จับอันนี้ไว้ ปล่อยอารมณ์ทั้งหลายให้หมด แล้วจิตไปถึงนั้นแล้วมันไม่เสื่อมนะที่นี้ บอกเลย บอกว่าเอ้า ๆ เสื่อมไป เราเคยเสียดายมันพอแล้วมันไม่ได้อยู่กับความเสียดายของเรา มันไม่ได้ฟังเสียงเรา ที่นี้เราจะเอาคำบริกรรมกับสติติดแนบกันไม่ยอมให้เสื่อม มันจะเสื่อมไปไหนจับอันนี้

พอมันเจริญขึ้นถึงจุดที่ควรจะเสื่อม เอ้า เสื่อมไป ว่าอย่างนั้นเลย เปิดทางให้เลย แต่คำบริกรรมกับสติที่ติดกันนี้จะไม่ยอมให้เสื่อม มันจะเสื่อมถึงไหนเจริญถึงไหนให้รู้กัน ก็จับอันนั้นไว้ พอไปถึงขั้นที่ควรจะเสื่อมไม่เสื่อมนะ อันนี้ก็ติดกันไปเรื่อยต่อไปก็เป็นที่น่าใจขึ้นมา ถึงขั้นนั้นแล้วที่ควรจะเสื่อมไม่เสื่อม แต่แนนนามันคงขึ้นไปเรื่อย ๆ จึงเป็นที่แน่ใจได้เป็นลำดับว่า อ้อ นี่เป็นเพราะเราปล่อยวางคำบริกรรม สติอาจเปลวไปตอนนั้นก็ได้อ แต่เมื่อคำบริกรรมกับสติติดแนบกันแล้วมันไม่เห็นเสื่อม ที่น้ำมันไม่เสื่อมนะ ขึ้นเรื่อย ก็จับอันนี้บีบติดกันเลย ที่น้ำมันก็ไม่เสื่อมเรื่อย ๆ จึงค่อยก้าวไปเรื่อย

นี่พูดถึงเรื่องวิธีการบำเพ็ญเบื้องต้น ไม่มีใครแนะนำสั่งสอนลำบากอยู่นะ อันนี้สอนเพื่อให้ท่านทั้งหลายนำไปคิด เป็นแบบเดียวกันนี้ละ ถ้าทำอย่างนี้แล้วต้องเจริญถ้าสติใครภาวนาสติดีเท่าไรยิ่งติดแนบกันตลอด จิตใจนี้แน่ใจเลยว่าตั้งฐานแห่งความสงบได้ จากนั้นจิตเป็นสมาธิแนนนามันคงได้ไม่สงสัย นี่ละให้จับเอา นี่เราสอนเราเป็นมาแล้ว จากนั้นมามันก็ตั้งขึ้นได้เลยไม่เสื่อมอีกนะ ไม่เสื่อมเรื่อย ๆ มาจนถึงปัจจุบันนี้ นี่ละความตั้งใจ ถ้าไม่มีใครสอนมันไม่รู้จะ อันนี้เราก็เพราะคิดอ่านไตร่ตรองกับความได้ความเสียของตัวเอง พอได้มาแล้วเสื่อมไป ๆ จึงได้ใช้ความคิดอย่างนี้ขึ้นมา ตั้งกฎข้อปฏิบัติใหม่แล้วก็ได้อันนี้ขึ้นมา จิตก็เลยไม่เสื่อม ที่นี้ไม่เสื่อมไปเรื่อย ๆ

จิตก็ก้าวขึ้นเรื่อย เราพูดเพียงเท่านั้นละไม่ได้พูดมากกว่านั้น ก้าวขึ้นไปเรื่อยเรียกว่าไม่เสื่อม นี่ละการบำเพ็ญจิตอยู่ที่สตินะ ถ้าขาดสติเมื่อไรเป็นอันว่าขาดความเพียร ถ้าสติยังดีอยู่แล้ว อยู่ที่ไหนให้มีสติเออะ เป็นความเพียรตลอดเวลา ถ้าได้ผลอสติเมื่อไรเดินจงกรมก็ตาม นั่งสมาธิก็ตาม จะแบบไหนกิริยาใดก็ตามเรียกว่าขาดความเพียร ถ้าผลอสติขาดความเพียร ถ้าสติมีอยู่แล้วตั้งแนนน ๆ แน่นตลอดไปเลย ให้จำให้ดี

แต่นี้เราก็เห็นใจท่านผู้เป็นฆราวาส วังไต้วังเหนือ หายู่หากินเพื่อปากเพื่อท้อง เพื่อการครองชีพ จะให้ทำเต็มเม็ดเต็มหน่วยอย่างนั้นมันก็ได้แหละ แต่ให้เป็นข้อคิด เป็นคติเครื่องเตือนใจเอาไว้ ถึงคราวที่จะเอากันให้หนักแน่นจริงๆ ให้จับอันนี้ไว้ให้ดี อันที่ว่าสติกับจิตไม่พลอกกันจะเป็นทางพ้นทุกข์ได้โดยไม่ต้องสงสัย เริ่มตั้งแต่ความสงบ ความสงบแล้วก็จะแน่นหนามั่นคงเป็นสมาธิ จากสมาธิแล้วก็แยกแยะทางด้านปัญญา ดังที่เคยสอนเสมอ

เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ เอามาบริกรรมเพื่อทำใจให้สงบก็ได้ เวลาจิตมีกำลังแล้วเอาอันนี้มาเป็นหินลับปัญญา พิจารณาแยกธาตุแยกชั้นเหล่านี้เป็นทางด้าน ปัญญาก็ได้ นี่ก้าวไปเรื่อยๆ นี่ละท่านว่ากรรมฐาน ๕ เป็นได้ทั้งสมถะ เป็นได้ทั้ง วิปัสสนา ทำอย่างนี้ จากนั้นก็พิจารณาร่างกาย เมื่อจิตมีความสงบเย็นใจแล้วนี้ เราจะ แยกธาตุแยกชั้นให้ เป็นฝ่ายปัญญา มันก็เป็นได้ดังที่เคยแสดงแล้ว ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ล้วนแล้วแต่ของสกปรกโสภณ ไม่ใช่ของดีของดีพอจะเพลิดเพลินจนลึมนเนื้อลึม ตัว พิจารณาแยกแยะออกมาให้เห็นความจริงของมันบ้าง

ในเบื้องต้นก็ให้เห็นความจริงของมันบ้างก่อน จากนั้นก็สืบเนื่องกันไปจนเกิด ความชำนาญชำนาญมองดูอะไรเป็นเนื้อเป็นหนังเป็นกระดูกไปหมดทั้งตัวคน เป็นเนื้อก็ เนื้อแดงโร่ เป็นกระดูกก็เป็นกระดูกไปหมดเลย เรื่องของปัญญาชำนาญ ชำนาญมากนะ เอาจนกระทั่งเรื่องที่ว่าอสุภะอสุภังผ่านไปได้ ไม่ใช่ว่าอสุภะอสุภังนี้จะติดกับใจไปตลอด ถึงนิพพานนะ มันเป็นชั้น ชั้นนี้อยู่ในย่านนี้

เช่น อสุภะอสุภัง ร่างกายของเราที่ยังไม่เห็นความสกปรกโสภณของอสุภะอสุภัง ป่าช้าผีดิบของมันก็พิจารณาอันนี้ก่อน พอจากนี้มันมีความชำนาญชำนาญแล้ว สิ่งเหล่านี้ มันจะกลืนเข้ามาภายในใจของเรา เลยกลายเป็นอสุภะอสุภังภายในใจเสียเอง ไม่ได้ เป็นอยู่ในร่างกายภายนอกดังที่เราพิจารณาแต่ก่อน มันจะกลืนเข้ามาเป็นอสุภะอสุภัง ในตัวของเราหมด จากนี้ก็กลืนเข้าไป เป็นอะไรขึ้นมา กำหนดอสุภะอันไหนปีบมา เป็นที่จิต อสุภะอสุภัง ทุกข์ อนิจจัง อนตตา ป่าช้าผีดิบ มันก็มาเป็นอยู่ที่ใจๆ ไม่ได้ เป็นอยู่ตามอาการดังที่เราเคยพิจารณานะ หากเป็นเอง มันเป็น

การก้าวเดินนี้ไปตามระยะทางของการภาวนา พอไปถึงชั้นอสุภะอสุภังหมดนี้ หมดนะ อสุภะอสุภังหมด เพราะเหตุไร พอพิจารณาไปร่างกายนี้มันตั้งขึ้นมาไม่ทัน เรา จะพิจารณาอสุภะอสุภังไม่ทัน มันเข้าหาใจก่อน พอว่าอสุภะก็มาเป็นอยู่ที่ใจ พอว่า อสุภังป่าช้าผีดิบก็วิ่งเข้ามาเป็นอยู่ที่ใจๆ แต่ก่อนอยู่ข้างนอก พิจารณาข้างนอก เหมือนกับว่าเล่นเงามันเสียก่อน ทีนี้เงากับตัวมันติดกันอยู่ พอพิจารณาเงาเดี่ยวมันก็ หมุนเข้ามาหาตัวจริง พอสิ่งเหล่านี้เข้ามาสู่ตัวจริงกำหนดปีบเป็นที่หัวใจๆ จากนั้นมัน

ก็กำหนดเข้าไป เร็วเข้าไปๆ สุดท้ายอนิจจัง ทุกข์ อนตตา หรืออสุภะอสุภังไม่มี มันมาเป็นอยู่ที่จิตหมด เกิดขึ้นที่จิตดับที่จิต เราจะแยกให้เป็นอสุภะอสุภังไม่ทัน เกิดเร็วดับเร็ว ทีนี้ต่อไปมันก็แยบๆๆ เท่านั้นนะ หมด มันเป็นทางเดินของจิต ระยะนี้เห็นอย่างนี้ พิจารณาอย่างนี้ ระยะต่อไปเห็นอย่างนั้นพิจารณาอย่างนั้น

เหมือนเราเดินทาง ไม่ใช่ระยะทางหรือสิ่งที่เราผ่านไปนั้นจะเหมือนกันหมด ไม่เหมือน ที่สูงที่ต่ำลุ่มๆ ตอนๆ มีต้นไม้ภูเขา มีที่เว้งที่ว่างอะไรไปโดยลำดับ นี่จิตก็เหมือนกัน พิจารณาไปมันจะค่อยวางไปๆ สุดท้ายร่างกายของเราอสุภะก็หมด พิจารณาไม่ทัน พอตั้งขึ้นปีดับพร้อมๆ มันดับแล้วมาเกิดที่จิตดับที่จิต มันก็มีแต่แยบแยบๆๆ จากยับแยบๆๆ ที่เราตีฝึกให้มันชำนาญๆ มันเร็วเข้าโดยลำดับเลยไม่มียับแยบ ปรุก็ไม่มี แยบก็เหมือนฟ้าแลบๆ จากนั้นหายเงียบเลย มีแต่จิตล้วนๆ ก็กลายเป็นจิตว่างไปละ นั่น จิตมันว่างอย่างนั้นนะ มันไม่ใช่อยู่ๆ ใ้ว่างนะ มันว่างตามสายทาง

พอไปถึงที่มันว่างกำหนดอะไรขึ้นมาเกิดปีดับพร้อมๆ สิ่งที่ไม่ดับก็คือความว่างประจำใจ นั่น มันก็ว่างไปหมด นี่พิจารณาอย่างนั้น นี่ละว่างตามฐานของจิตที่พิจารณารู้ได้เห็นได้ แต่หัวใจยังไม่ว่าง มันก็เพลिनกับความว่างความอัสจรรย์ภายนอกนี้ก่อน พอพิจารณาอันนี้หนักเข้าๆ ความว่างเหล่านี้ละเอียดตัวเข้ามาๆ มันก็เลยมาว่างภายในใจ ที่แรกว่างภายนอกตัวใจเองยังไม่ว่าง ข้างนอกใสสว่างงาม ข้างในยังไม่ใสยังไม่สว่าง พอพิจารณาเข้ามาถึงตัวที่มันขวางโลกอยู่นี้ ว่าอันนั้นว่างอันนี้ว่าง แต่ตัวเองไม่ว่าง พิจารณาเห็นตัวนี้แล้วมันก็ว่างไปด้วยกัน

พอมันว่างข้างนอกข้างนอกก็ว่าง ข้างในก็ว่างข้างในก็ว่าง พอว่างแล้วว่างหมด โดยสิ้นเชิง สมมุติที่มีอยู่ภายในจิตขาดสะบั้นไปพร้อมๆ กันหมดเลย นั่นเป็นหลักธรรมชาติที่ว่างโดยแท้ ว่างอันนี้คือว่างของท่านผู้สิ้นสมมุติ ผู้สิ้นกิเลสโดยประการทั้งปวง เช่น พระอรหันต์ เป็นต้น จากนั้นแล้วไม่มีอะไรจะพิจารณา เพราะมันว่างไปหมด แม้แต่จิตใจดวงนั้นก็ว่างไปตามๆ กัน หมดไม่มีอะไรจะมาเกาะมาเกี่ยวกัน เป็นจิตที่ว่างโดยหลักธรรมชาติ ซึ่งเราไม่ต้องไปคาดไปหมายมันก็เป็นขึ้นมาเอง ทีนี้หมด นั่นนั่นละการพิจารณากรรมฐานให้พิจารณาอย่างนี้ไม่ผิด เพราะเหล่านี้ได้ก้าวเดินมา พอแล้ว ที่มาเหล่านี้เล่าย่อๆ นะ แต่เจ้าของทำมานี้แทบเป็นแทบตายจนจะสลบไสล มันยากขนาดไหน แต่เวลามาเล่านี้เป็นของง่ายนิดเดียวๆ มันไม่ง่ายแต่จะเป็นอย่างนี้ หากว่าเราทำไม่หยุดไม่ถอย มันก็เป็นขึ้นมา ว่างได้หมด

เพราะฉะนั้นธรรมจึงเป็นธรรมปัจจุบันตลอดเวลาไม่มีคำว่าครีวาลัสสมัย อกาลิโกๆ ให้ผลประจักษ์แก่ผู้ทำตลอดมา ทั้งฝ่ายดีฝ่ายชั่ว ฝ่ายกิเลสฝ่ายธรรม ฝ่ายกิเลส

สร้างกิเลสเกิดเกิดทันที สร้างธรรม ธรรมเกิดขึ้นทันที อย่างที่ท่านว่าอากาลโก เป็นอากาลโกอย่างนี้แหละ พอหมดสภาพแล้วมันก็ปล่อยของมันเอง พอปล่อยหมดแล้วมันว่างหมดนะ ไม่มีอะไร สามแดนโลกธาตุ วางตั้งแต่จิตออกไป วางหมด ถอยเข้ามาหาจิต มันก็เป็นความว่างอันเดียวกัน ถ้าว่าวางก็วางอย่างเดียวกันหมด ทั้งวางภายนอกทั้งวางภายใน

ที่นี่ไม่มีอะไรจะปล่อยจะวาง จิตก็บริสุทธิ์ นี่ละ วุสิต์ พรหมจรรย์ กตฺ กรรมิย การประพฤติพรหมจรรย์ได้เสร็จสิ้นลงไปแล้ว การประพฤติพรหมจรรย์คือถอดถอนกิเลสตัวเป็นก้างขวางคอนั่นแหละ พอกิเลสขาดสะบั้นลงไปแล้วมันก็ว่างเป็น วุสิต์ งานสำเร็จแล้ว นั่นละผู้บรรลุธรรม ถึงขั้นนี้แล้วไม่ต้องฆ่ากิเลส สิ้นเสร็จ ท่านว่าบรรลุอรหัตต์ บรรลุอรหัตต์ท่านบรรลุอย่างนั้น มันเป็นขึ้นกับใจแล้วจะไปถามใคร สนฺทิฏฐิโก ผู้ปฏิบัติจะพึงรู้ผลงานของตนตั้งแต่พื้น ๆ จนกระทั่งถึงสูงสุดคือพระนิพพาน จะปราศจาก สนฺทิฏฐิโก ที่รู้ผลงานไปโดยลำดับนี้ไม่ได้ พระพุทธเจ้าตรัสรู้ซึ่งก็ตรัสรู้อันนั้นละ ที่นี้บรรดาสาวกทั้งหลายรู้ก็รู้แบบเดียวกัน พอไปถึงขั้นที่จะ สนฺทิฏฐิโก ขั้นสุดยอดก็ขาดสะบั้นไปหมด แล้วจะไปทูลถามพระพุทธเจ้าหาอะไร มันเป็นอันเดียวกันแล้ว

ให้พากันตั้งใจปฏิบัติ จิตใจเป็นของสำคัญมาก เราบอกว่าจิตใจเป็นของไม่สูญ ให้จำให้ดี จิตใจดวงนี้ไม่มีคำว่าสูญ ใครจะว่าขนาดไหนก็ไม่สูญ ตกนรกหมกไหม้ก็กลับไปกลับ ทุกข์ขนาดไหนยอมรับว่าทุกข์แต่ไม่ยอมสูญ เอ้า ชำระจิตจนกระทั่งถึงที่สุดวิมุตติ พระนิพพาน ยอมรับว่าเป็นความสุขละเอียด ๆ จนกระทั่งถึงนิพพานเรียกว่าธรรมธาตุ เอ้าที่นี่ อะไรสูญ ธรรมธาตุสูญได้ยังไง นั่นละที่สุดของธรรมทั้งหลาย แห่งจิตของผู้บำเพ็ญก็กลายเป็นธรรมธาตุเลย อยู่ในธาตุในขั้นนี้ ถ้ายังไม่ตายก็เป็นธรรมธาตุ ครองธาตุครองชั้นธอยู่นั่นแหละ เรียกว่าธรรมธาตุก็ได้ เรียกว่าจิตบริสุทธิ์ก็ได้ เรียกได้ทั้งนั้น แต่เป็นอันเดียวกันนั่นแหละ ให้พากันจำเอา

นี่ละธรรมะ พระพุทธเจ้าสอนถึงจุดนี้ ไม่มีสงสัยใด ถ้าลงถึงจุดนี้แล้ว ขาดสะบั้นไปด้วยกันหมด ไม่ว่าผู้ใดก็ตาม ขอให้ปฏิบัติตามพระพุทธเจ้า ธรรมไม่เลือกชาติชั้นวรรณะฐานะสูงต่ำ ธรรมเป็นธรรม ผู้ปฏิบัติตามธรรมแล้วย่อมได้รับธรรมมาเป็นสิริมงคลแก่ตนด้วยกันทั่วหน้ากัน ตามกำลังแห่งความสามารถของการบำเพ็ญของตน จึงขอให้ทุก ๆ ท่านได้นำไปประพฤติปฏิบัติ เราที่สอนนี้เราทำมาเต็มเม็ดเต็มหน่วยแทบจะเป็นจะตาย การมาสอนนี้ไม่ได้ยากอะไร พุดผาง ๆ ๆ ผ่านไป ๆ แต่เวลาทำเวลาฆ่ากิเลสไม่ได้เป็นอย่างนั้น ถึงขั้นจะสลบไสลก็มี เฉียดไปเลย แต่ยังไม่เคยสลบเราก็บอกละสลบ แต่เรื่องความทุกข์พืดกับกิเลส เฉียดกัน ๆ ไปเลย สุดท้ายกิเลสก็พัง ไม่มีอะไรเหลือ ให้พากันจดจำเอาไปเป็นสิริมงคล นี่ละเครื่องหล่อเลี้ยงจิตใจ เครื่องบำรุงจิตใจ

เครื่องส่งเสริมจิตใจ เครื่องบำรุงจิตใจให้มีความสงบร่มเย็นจนกระทั่งถึงขั้นที่สุดวิมุตติ พระนิพพาน เป็นจิตใจที่เลิศเลอ ไม่นอกเหนือไปจากการบำเพ็ญที่อธิบายให้ฟังนี้ เอา ละพอ

พูดท้ายเทศน์

อัฐิของท่านสิงห์ทองที่ไปตกเครื่องบินตาย ท่านจวน ท่านสิงห์ทอง ท่านวัน ท่าน อาจารย์บุญมา ท่านสุพัฒน์ ๕ องค์ เวลามาเผาศพแล้ว อัฐิของท่านสิงห์ทองกับท่าน จวนกลายเป็นพระธาตุ ๒ องค์ นอกจากนั้นเป็นธรรมดา นี่เห็นไหมละมันประกาศอยู่กับจิต หากจิตบริสุทธิ์แล้ว ถึงจะเผาด้วยกันอันนี้กลายเป็นพระธาตุ อันนั้นเป็นธรรมดา เป็นถ้าเป็นถ่านธรรมดา ของท่านสิงห์ทองท่านก็เคยเล่าให้เราฟัง เพราะเราเป็น อาจารย์ท่านนี้ ท่านมาเล่าให้ฟัง ที่น้ำมันไม่มีทางไปท่านว่าอย่างนั้น แต่ก็ไม่สงสัย นี่ละ แผลงอยู่นะ ไม่มีทางไปแต่ก็ไม่สงสัย แล้วเป็นยังไงเอ้าว่ามาซิ คือปฏิบัติไปๆ

พอพูดอันนี้ก็ระลึกถึงที่ว่า ไปสถานีทดลองด้วยกัน มีโยมคนหนึ่งที่แก๊งภาวนา แก่รู้จักใจคนอื่น มานั่งคุยกัน แก่พูดถึงเรื่องเวลาจิตใจแก่หยาบโลน แก่ก็รู้สึกว่ามี โห ให้ตัวเองเหมือนกัน ไม่พอใจกับจิตของแกที่เป็นอย่างนั้น ต่อเขาที่มาชวนแก่ไปวัด นี่ ละเวลามันหยาบ หยาบอย่างนั้น พูดแล้วมีลักษณะโกรธให้ตัวเองนะ จิตดวงนี้ไม่ใช่เล่น เวลามันหยาบมันหยาบจริงๆ เราอยู่บ้านเขาเดินผ่านมานี้เขาจะไปวัด เขาก็เลยชวนให้ ไปวัดกับเขา เราก็บอกว่าเราไม่ได้ไป เพียงเท่านี้ก็ควรพอแล้ว อันนี้ยังโกรธยังแค้น ให้เขา ทือ กูไม่ไปมีงมาชวนกูไปหาอะไร ทั้งโกรธทั้งเคียดแค้นให้เขา

ถ้าเป็นธรรมดาไปทำที่อื่น เคียดให้เขาแล้วตามฆ่าเขาจะว่ากัน พอพูดแล้วรู้สึก ว่าแก่ไม่พอใจในความเป็นของแก่ ที่นี้มาเทียบจิตเตี้ยนี้กับจิตอันนั้นแกวยังงั้น แล้ว มันเข้ากันไม่ได้ละ หยาบโลนมากโหดร้ายมาก เขาชวนไปวัด ว่างั้นนะ แล้วยังไปตาม โกรธตามแค้นจะตามฆ่าเขา มันอะไรขนาดนั้นจิตดวงนี้ แล้วก็พูดลักษณะมีโหให้ ตัวเอง กับเวลานี้มันเข้ากันไม่ได้ว่างั้น นี่ละที่นี้ก็มานั่งเล่าภาวนาให้ฟัง แก่รู้จะจิตใคร เป็นยังไงๆ แก่ก็พูดตรงไปตรงมา นิสัย โอ้ เครื่องขริม นิสัยเด็ดเดี่ยวอาจหาญเป็นมหา โจรได้ว่างั้นเถอะ ที่นี้พอคุยกันเราก็ฟัง

แก่สั่งลูกเต้าแก่แหละ เวลาแก่จะออกจากวัด ถ้าเราไปสถานีทดลองเมื่อไร เรา อยู่กี่วันแก่ก็อยู่นั้นตลอด ไม่กลับบ้าน พอจะมาก็สั่งเสียลูกเต้า สูอย่าเป็นห่วงกุนะ กุจะ ไปหาท่านอาจารย์ที่วัดสถานีทดลอง ถ้าท่านไม่กลับเมื่อไรกุกูอยู่นั้นเลย สูอย่ามาเป็นห่วง กุนะ แล้วก็มาเลย เขาก็ไม่เป็นห่วงลูกเต้า นี่ละแก่เล่าเรื่องจิตของแก่ที่เป็นให้ฟัง มันรู้ หมดจิตของใครมันก็รู้ แต่นิสัยแก่เครื่องขริม เด็ดเดี่ยวเฉียบขาด พูดภาษาของเรา เรียกว่าน่ากลัว เป็นมหาโจรได้ว่างั้นเถอะ แก่พูดเรื่องความจริงใจ ความจำเป็น ความ

จริงใจของธรรมแก่ที่มีในใจ แก่พูดได้อย่างอาจหาญชาญชัย ไม่สะทกสะท้าน พูดอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย ตามกำลังธรรมของแก่ที่รู้ที่เห็นนั่นละ

ท่านสิงห์ทองก็นั่งอยู่นั้น แก่นั่งอยู่นี้ แก่เล่าการภาวนาให้เราฟัง ท่านสิงห์ทองคงจะคันปาก พระชู้ต้อ ท่านก็นั่งฟังอยู่ด้วยกัน พอแก่พูดจบลงแล้ว พูดถึงเรื่องจิตก็ทราบกันหมดแล้ว จิตของใครๆ แก่ก็รู้ ท่านสิงห์ทองก็เลยถามว่า อาตมาละ เวลานี้จิตของอาตมาเป็นยังใ่ว่างนั้นนะ จิตของอาตมาเป็นยังใ่ว่าง จิตของท่านไม่พ้นเป็นแต่เพียงผ่องใส ไม่เหมือนจิตท่านอาจารย์ เข้ามาเทียบทั้งสองเลยนะ จิตของท่านยังไม่พ้น เป็นแต่เพียงผ่องใสไม่เหมือนจิตท่านอาจารย์ แก่พูด แก่ก็พูดเฉย ทางนี้หน้าแห้ง ขายหน้าคือแก่เล่า แก่เล่าเฉยนะ ทางนี้หน้าแห้งไปเลยอายุเขาละชิว จิตของท่านยังไม่พ้นเป็นแต่ผ่องใส ไม่เหมือนจิตท่านอาจารย์ แน่ะ แก่ชี้มาเลย

นี่ละที่ว่าแก่โหดร้ายมากกว่า เขาชวนไปวัดนี้เคียดแค้นให้เขาทั้งวัน ที่นี้แกมาเคียดแค้นแก่ เวลาจิตแก่เป็นอย่างนี้แล้ว แก่ไปเล่าสภาพเดิมของแก่ที่เคียดแค้นให้เขา แล้วก็ไปลักษณะเคียดแค้นให้ตัวเอง แหม่จิตนี้เวลามันโหด มันโหดจริงๆ นะ ประสาเขาชวนไปวัด แล้วไปเคียดแค้นโกรธเคืองเขาหาอะไรว่างั้นนะ แก่ทำให้ตัวเอง เป็นอย่างนั้น

จันท์นี่ลูกศิษย์ก็มีหลายคนนะที่มีจิตประเภทนี้ ที่จันท์นี้มีหลายคนอยู่ ผู้หญิงมีสองคนกับผู้ชายที่เราทราบชัดแล้วก็คือผู้หนึ่งแหละคนหนึ่ง เรียกว่าสามคนก่อนก็ได้ ที่ชัดเจนแล้วผู้หญิงก็สองคน คนหนึ่งรู้ทั้งจิต จิตใครเป็นยังใ่ว่างๆ แก่รู้หมด คนหนึ่งไม่พูดถึง แต่เรื่องภูมิจิตเหมือนกัน มีผู้หญิงสองคนกับผู้ชายคนหนึ่งที่จันท์ ที่สถานีทดลองนั่นละ อยู่ที่สถานีทดลอง คนหนึ่งที่ว่าผู้หญิงอยู่ที่จังหวัดตราดนะ แก่เป็นคู่กันกับผู้หญิงคนที่บ้านอยู่ข้างๆ สถานีทดลองเรา เขาคู่กัน เวลาเขามาวัดนี้เขาจะไปนอนด้วยกัน คนนั้นก็เก่ง ไม่ค่อยชอบพูดละคนนั้น แก่ไม่ชอบพูด

อย่างนั้นละจิตของเราถ้าลงมันได้รู้มันจะชอกแซกดูนะ เช่นอย่างเราเย็บผ้า แก่ขึ้นไปสองคน เรากำลังเย็บผ้าอยู่ แก่ขึ้นไปกราบ เราก็อู๊ ก็ลูกศิษย์กับอาจารย์จะให้ว่าไง ขึ้นมาหาอะไรนี่กำลังเย็บผ้า ไป ลงไป นั่งหมอบ สักเดี๋ยวปั๊บปั๊บลงไป พอลงไปแล้วก็ไปนอนอยู่ด้วยกัน ผู้หญิงคนนี้แก่ไม่ค่อยพูดด้วย เหมือนว่าทั้งวันไม่พูดละ นิสัยนี้ชอบนั่ง ครั้นอยู่ๆ หัวเราะก๊ากๆ ขึ้นมา อะไรป่าว่างนั้นนะ คนนั้นแก่กว่าคนนี้น้อย ป้าหัวเราะอะไร โอ๊ย หัวเราะ ไปดูจิตท่านพ่อว่างั้นนะ หัวเราะไปดูจิตท่านพ่อ ท่านกำลังเย็บผ้า นึกว่าท่านจะไม่สนใจกับเรา ท่านเย็บผ้า ท่านชู้เรา ท่านดูเรา ชู้เราแล้ว ท่านก็เย็บผ้าเฉยเหมือนไม่ดูเรา เราคลานเข้าไป คือหมายความว่าจิตนี้สอดเข้าไป ที่ไหนจ้ออยู่เหมือนยังกับจะตีเรานี้ โอ๊ยไม่ได้แล้วเปิดเลย เราหัวเราะเพราะอันนี้เอง แก่ว่างั้น

คนหนึ่งคลานเข้าไปเหมือนขโมยว่าท่านจะไม่รู้ แต่ท่านจ้องนี้เลยกลัวมาก เลยเปิดเลย นี่ละที่หัวเราะ เป็นอย่างนั้นล่ะแก

แกอยู่จังหวัดตราดนะคนนี่ อันนี้ก็อีกเหมือนกัน เขาหาว่าแกเป็นบ้า พวกชาววัดด้วยกัน ที่อยู่วัดด้วยกันปฏิบัติธรรมอยู่ที่ เขาเรียกอะไรนะจากจังหวัดเข้าไป มันเป็นเนิน เป็นเนินแล้วเป็นป่ายาง อาจารย์เฟื่องก็อยู่ที่นั่น ไปตั้งสำนักภาวนาอยู่ที่นี่ มีโยมคนนี่ละกับพวกโยมเขาเป็นสำนักของเขอีกทางหนึ่ง ท่านอาจารย์เฟื่องก็อยู่อีกทางหนึ่ง นี่ที่สำคัญมากนะ เรากี่ปู่ป้า ๑๑ โมงเช้า มาเรียกท่านเพ็ง เพ็งไปเรียกรถมาเดี๋ยวนี้เรามีธุระด่วน จะไปจังหวัดตราดวันนี้ พอว่างั้น ก็ไปรอรถ เราพูดย่อๆ เลยตอนนั้นละ แล้วเราก็ตริยมออกไป เพราะก่อนนั้นไม่ใช่รถมารอรับเราละ รถเขาวิ่งโดยสารธรรมดา ออกไปรถก็มาพอดีกัน

คราวนี้แกก็เป็นตรงนั้นแหละ เป็นตอนกำลังจะเที่ยง อยู่ๆ แกก็โดดออกมาจากที่พัก แกเป็นคนไม่ชอบพูดนะ โดดออกมา นี่นะๆ ท่านพ่อบัวกำลังออกเดินทาง ท่านจะมาวัดเราเดี๋ยวนี้ เขาก็มารูมว่าแกเป็นบ้าหรือ เอ้าท่านกำลังมา อู๊ยะ ยายคนนี่แกเป็นบ้าหรือ โอ๊ย บ้าไม่บ้าก็คอยฟังดู ให้ฟังดูหน่อย ท่านจะมานี่ ท่านขึ้นรถแล้วเดี๋ยวนี้ว่างั้นพูดขนาดนั้นนะ เอ้าคอยฟังถ้าหากว่าท่านไม่มาเราจะต้มยาโยมคนนี่ โยมหญิงนี้ว่างั้น เอ้าต้มก็ต้มแหละ แกว่างั้นนะ ก็เป็นจริงพอดีเราเตรียมขึ้นรถ แกก็บอกเดี๋ยวนี้ว่างั้นรีบด่วน พอถึงเวลาจะบ้าย สัก ๒-๓ โมงนี่ละ เราก้ไปถึงพอดีเลย ฟังเสียงลั่นขึ้นเลยตรงนั้นนะ ที่สำนักนั้นละ

พอเราเข้าไป โอ๊ย แน่จริง ๆ โยมหญิง แกพูดแน่จริง ๆ นะเสียงลั่นเลย แน่อะไรก็โยมหญิงว่าท่านอาจารย์จะมานี่ ใครโจมตีแกทั้งวัด ถ้าหากว่าท่านไม่มานี้แกจะถูกต้มยำหมด ทีนี้มาแล้วเป็นไง เวลาเราบอกให้แกมาหาไม่กล้ามากแล้ว แน่เป็นอย่างนั้นนี่แน่นอนอย่างนั้นนะ เขาหาว่าแกเป็นบ้า เป็นบ้ายังไงท่านขึ้นรถอยู่เดี๋ยวนี้ นุ่นเห็นไหมล่ะ เาอย่างจริงอย่างจังมาก ก็เป็นจริง ๆ เราขึ้นรถกำลังจะเที่ยง แกก็บ้าตอนนั้นละอย่างรีบร้อน ทีนี้เราก้ไปถึง พอไปถึงเรียกให้มาไม่มา กลัว นี่อันหนึ่งแม่นยำมากนะ

ท่านเฟื่องอยู่นั้น เขาเรียกอะไรนะ เป็นเนินอยู่นั้นเขาปลุกต้นยาง แล้วท่านอาจารย์เฟื่องก็อยู่ที่นั่น เนินหนองโสนหรืออะไรก็ไม่รู้ละ นี่พูดถึงเรื่องความรู้เป็นอย่างนั้นแหละ อาจหาญมากนะ มากุสิกุจอย่างรีบอย่างด่วน นี่ท่านพ่อบัวกำลังขึ้นรถเดี๋ยวนี้ๆ มันเรื่องอะไรนี่มาโกหก แกอาจหาญมาก หาเรื่องอะไรท่านกำลังขึ้นรถเดี๋ยวนี้ละเอาจริงเอาจังกันตรงนี้ ถ้าหากเราไม่มาแล้วโยมหญิงตายตรงนั้นเลย สุดท้ายเราก้ไปจริง ๆ แน่ก็อย่างนั้นละ แน่อยู่ เทศน์ก็ได้ยินทั่วถึงกันหมดนะ เทศน์นี้จะออกหัวหรือไม่หมดหรือคะ นี่เขาก็ต้องออกทางวิหุเหมือนกัน อย่างเมื่อคืนนี้ก็ออกหัว

ประเทศวิทญู จากนั้นก็ทั่วโลกอีก อันนี้ก็ออกเหมือนกัน วันนี้เทศน์เนื้อธรรมก็ไม่
 หย่อนกว่ากันกับเมื่อคืนนี้นะ เป็นแต่เพียงว่ากิริยาสุ้มเสียงเข้มข้นต่างกันไม่เข้มข้น
 ต่างกัน ตอนนี้อยู่ไม่เข้มข้นนักหากเป็นเนื้อธรรมสูง

อะไรเอามา (คณะเรือบุญปากน้ำศิษย์ท่านพ่อลี ธัมมธโร วัดอโศการาม นำเรือ
 ทศโพธิสัตตา มาถวายมหาทานมหากุศล ทองคำ ๑ บาทเจ้าคะ เงินสงเคราะห์โลก ๑
 หมื่นบาทเจ้าคะ) พอใจๆ (เรือทศโพธิสัตตา พระอนาคตวงศ์ของพระพุทธองค์ที่
 ได้รับพยากรณ์แล้วว่ามาตรัสรู้ ๑๐ พระองค์เจ้าคะ ได้แก่ องค์ที่ ๑ พระศรีอริย
 เมตไตรยพุทธเจ้า คือพระอชิตะในสมัยองค์พระสมณโคดม องค์ที่ ๒ คือพระรามพุทธ
 เจ้า คือนารทะมาณพในสมัยพระกัสสปะพุทธเจ้า และองค์ที่ ๓ พระธรรมราชาพุทธเจ้า
 คือพระเจ้าปเสนทิโกศล ในสมัยพระสมณโคดมพุทธเจ้า องค์ที่ ๔ คือพระธรรมสามี
 พุทธเจ้า คือพระยามารธาธิราช จอมเทวดาแห่งแดนเทวบุตรมารในสวรรค์ชั้นปรนิมมิตว
 สวรรค์ จะมาตรัสรู้เป็นองค์ที่ ๔ เจ้าคะ องค์ที่ ๕ อสุรินทราหู ผู้เป็นมหาอุปราชครองภพ
 อสุริ ซึ่งเคยเกิดเป็นพระราชาสิริคุตในสมัยพระกัสสปะสัมมาสัมพุทธเจ้า จะมาตรัสรู้
 เป็นพระนารทพุทธเจ้า ส่วนโสณพราหมณ์ ซึ่งเคยเกิดเป็นมาฆมาณพในสมัยพระกกุ
 สันโรพุทธเจ้า จะมาตรัสรู้เป็นพระรังสีมุณีพุทธเจ้า และสุภพราหมณ์บุตรของโตเทย
 พราหมณ์ ซึ่งเคยเกิดเป็นช่างฉันทันต์ในสมัยพระโกนาคมพุทธเจ้า จะมาตรัสรู้เป็นพระ
 เทวเทพสัมพุทธเจ้าองค์ที่ ๗ เจ้าคะ และองค์ที่ ๘ โตเทยพราหมณ์ ซึ่งเคยเกิดเป็น
 พ่อค่านามว่านันทมาณพในสมัยพระปัจเจกพุทธเจ้าองค์หนึ่ง จะมาตรัสรู้เป็นพระนร
 สีหสัมพุทธเจ้า องค์ที่ ๙ พระติสสสัมพุทธเจ้าคือช่างธนบาลซึ่งเคยเกิดเป็นพระธรรม
 เสนในสมัยพระโกนาคมพุทธเจ้า และองค์ที่ ๑๐ องค์สุดท้ายคือ พระสุมงคลสัมพุทธ
 เจ้า คือช่างปาลีไลย ซึ่งเคยเกิดเป็นพระจักรพรรดิในสมัยพระกกุสันโธพุทธเจ้า ขอ
 เตชะบารมีแห่งองค์พุทธเจ้าแห่งอนาคตวงศ์ ๑๐ พระองค์ จงมาปกป้องรักษาองค์พระ
 หลวงตาให้มีกำลังวังชาแข็งแรง อยู่โปรดมนุษย์เทวดา อินทร์พรหม ยมมาร เป็นกับ
 เป็นกัลป์ด้วยเทอญ) เอาละ ให้เราได้เสนอกับลมหายใจเสียก่อน ลมหายใจเป็นผู้
 พิพากษาใหญ่ ต้องได้ไปกราบทูลท่านเสียก่อน เข้าใจไหม ท่านเป็นใหญ่ ท่านว่ายังไงก็
 ค่อยพิจารณากัน เอา เอาละไป

นี่ละเห็นใหม่ละจิต อย่างนี้ละจิตที่ว่าจิตไม่สูญ จิตดวงนี้ไม่สูญ องค์นั้นเคยเป็น
 อันนั้นๆ แล้วจะมาเป็นอันนี้ๆ อย่างพระอนาคตวงศ์ องค์นั้นเคยเป็นอย่างนั้นๆ แล้ว
 จะมาเป็นนี้ๆ มันท่องเที่ยวไปเรื่อย วิถีจิต ร่องรอยของจิต ท่านพิจารณาเล็งญาณก็เล็ง
 ญาณตามร่องรอยของจิตที่ผ่านมาผ่านไปนั่นละ คือไม่สูญ บทเวลาสุดท้ายแล้วก็ มันไม่
 อยู่กับอะไรหากบอกว่าไม่สูญนั่นเอง เพราะเป็นหลักของแดนสมมุติแดนธรรมเป็น

ธรรมชาติ มันก็ไม่สูญก็ก็เป็นธรรมชาติอยู่นั้นนั่นอย่างนั้น สุดท้ายเป็นธรรมชาติ คือจิตนี้ เวลาลงต่ำก็ต่ำสุดถึงนรกอเวจี แต่โลกเป็นโลกอนิจจัง กรรมย่อมเป็นของเปลี่ยนแปลง ได้ไม่ช้าก็เร็ว แล้วก็พลิกขึ้นมาๆ ก็มาเป็นมนุษย์มา สร้างความดีงามแล้วขึ้นเรื่อย ๆ พาดจนกระทั่งถึงนิพพานเป็นธรรมชาติแน่ ธรรมชาติก็ไม่สูญก็อย่างนั้นแหละ นี่ละสุด ชีตอยู่ตรงนั้นละ หหมด เป็นธรรมชาติแล้วหมดความเปลี่ยนแปลงอะไรทั้งหมด ว่าจะไป เกิดในภพนั้นภพนี้ไม่มี เป็นธรรมชาติล้วน ๆ แล้ว นี่ก็ไม่สูญ แน่อย่างนั้นแหละ

เพราะฉะนั้นจึงว่าจิตไม่เคยสูญ ถึงที่สุดแล้วก็ยังเป็นธรรมชาติ ใครจะว่าตายแล้ว สูญมันว่าเฉย ๆ ดันเดาเกาหมัด คนนี้แหละพวกที่จะทำบาปมาก ว่าตายแล้วสูญ เวลา ตายแล้วจะไม่มีบาปมีกรรมมีอะไรตามสนอง ให้ได้รับความทุกข์ความทรมาน หรือ ความสุขประการใด ๆ ทำลงไปแล้วอะไร ๆ ก็ไม่ได้ผล ๆ เพราะตายแล้วมันสูญ ๆ ผู้นี้แหละจะสร้างบาปหากรรมได้มากกว่าเพื่อน คืออยากทำอะไรก็ทำเสียมันนะ คำว่า อยากทำอะไรก็ทำมันเป็นส่วนต่ำไปแล้ว ถ้ายังมีผลที่ตอบรับว่า มันเป็นบาปเป็นบุญ ตายแล้วเกิดนี่ แล้วเกิดแล้วไปทำไงละ ไปตกรนกรใครอยากไปเกิดนรก มันก็ไม่ทำบาป

ผู้ที่เชื่อว่าตายแล้วยังเกิดอีกนี่ดีกว่าผู้ที่ว่าตายแล้วสูญ เท่ากับสร้างความสิ้นสุด ความหวังทั้งหมดให้แก่ตัวเอง ทั้ง ๆ ที่ทำบาปทำกรรมตายแล้วก็เป็นอย่างนั้น มันไม่ สูญ มันว่าเอาเฉย ๆ ตามอำนาจของกิเลส พระพุทธเจ้าพระองค์ใดตรัสรู้ขึ้นมาเท่าเม็ด หินเม็ดทราย มีพระองค์ใดบ้างที่พูดแหวกแนวมาว่าสัตว์โลกตายแล้วสูญ ไม่มีเลย มีแต่ ตายแล้วเกิดทั้งนั้น ๆ นั่น เป็นความจริงนะ

(หลวงตาเจ้าขามีปัญหาถาม ๒ ข้อเจ้าคะ ข้อที่ ๑ ที่หลวงตาบอกว่าการมาทุก ครั้งให้มีสติอยู่เป็นประจำอยู่โดยสม่ำเสมอ ที่นี้คำว่ามีสตินี้จำเป็นต้องมีคำว่า สัมปชัญญะควบคู่ไปด้วยหรือไม่เจ้าคะ) คือสติจ่ออยู่ในจิต เช่นอย่างเราว่าพุทโธ จ่ออยู่ กับพุทโธ เข้าใจไหม พุทโธ ธัมโม สังฆโม จ่ออยู่กับผู้รู้เรียกว่าสติ ที่นี้เวลากระจาย ออกไปตามอวัยวะของเราที่เคลื่อนไหวไปมากับกิจการต่าง ๆ แต่ไม่ละความรู้สึกตัว นั้น ละท่านว่าเป็นสัมปชัญญะ พอขยายออกจากจุดนี้แล้วไปทั่วสรรพางค์ร่างกายเจ้าของ อากาศเคลื่อนไหวอะไร ๆ รู้อบออยู่ท่านเรียกว่าสัมปชัญญะ คือกว้างออกไป พอจ่อ แล้วก็สติ

(ที่นี้มันจะเป็นอัตโนมัติเลยหรือไม่เจ้าคะว่า เมื่อมีสติแล้วสัมปชัญญะความรู้สึกตัวทุกครั้งจะเกิดขึ้นด้วย) ไปด้วยกัน เป็น อย่างสติ มหาสติ จากสติธรรมดา เวลา สืบเนื่องเข้าไปเลยกลืนกันเป็นอันเดียวกันไป ละเอียดเข้าไป ๆ ก็กลายเป็นมหาสติมหา ปัญญาได้ เข้าใจหรือ (แสดงว่าในจุดที่เป็นทั้งมหาสติมหาปัญญาตรงนั้นจะมีทั้งสติ และสัมปชัญญะควบคู่กันไปโดยอัตโนมัติใช้ไหมเจ้าคะ) จะว่าไวกว่าไค้ คือมันอัตโนมัติ

แต่เป็นความละเอียดพอ ควรแกกิลเลสที่ละเอียดสุดจะขาดสะบั้นไปเลย นีมหาสติมหาปัญญา ผ่ากิลเลสคือ อวิชชาปัจจุยา สงฺขารา ขาดด้วยอำนาจของมหาสติมหาปัญญา เข้าใจไหมละ

(ข้อที่ ๒ ขอดถามว่า ในขณะที่บางครั้ง กำหนดพิจารณาไปคือ กำหนดให้ร่างกายตัวเองเป็นกระดูกแล้วเดินไป ซึ่งบางครั้งมันก็เป็นกระดูกแล้วเดินไปเห็นโดยธรรมชาติของมัน อยู่จุดตรงนี้นะคะ กับอีกคนหนึ่งจะบอกว่าทำไมเธอถึงข้ามขั้นตอนแทนที่จะพิจารณาจากของอ่อนไปสู่ของแข็ง ตรงนี้นะคะ ขณะที่พิจารณาให้เป็นกระดูกไปใช้ไหมคะ คือบางครั้งรู้สึกว่ถ้ากำหนดเป็นกระดูกปุบมันเห็นได้ง่าย ชัดเจน แต่ถ้ากำหนดจากตัวเนื้อแล้วก็ค่อยลอกออกไปทีละชั้นๆ จนกระทั่งเห็นเป็นกระดูกนี้ มันรู้สึกมันช้าไม่ทันใจ บางครั้งมันเห็นกระดูกไปเลย ก็ให้พิจารณาเป็นกระดูกไปเลยใช้ไหมเจ้าคะ) ใช้ๆ เวลามันชำนาญ ชำนาญแล้วมันจะต่อกันไปเลยละ ดูเมื่อไรมันกระจายถึงกันหมดเลย นี่ชำนาญเข้าใจไหม ถ้าไม่ชำนาญมันก็เป็นชั้นเป็นอัน ดังที่วานั้นละ เข้าใจหรือเปล่าละ

(แต่ที่นี้ที่ผ่านมามันเห็นเป็นกระดูกอย่างเดียว มันยังไม่เป็นผุผองเจ้าคะ ก็ให้เป็นธรรมชาติของมันอย่างนั้นใช้ไหมคะ) ถ้ามันเป็นอย่างนั้นก็ เป็น มันจะไม่ไปไหนละ มันจะรวมหาความเป็นอันเดียวกัน ปีบแล้วเชื่อมถึงกันหมดทันที รู้พร้อมกันหมด เข้าใจไหมละ นี่มันละเอียด (ที่นี้ ณ จุดตรงนี้เรียกว่า ไม่ต้องสนใจว่ามันจะต้องพิจารณาจากข้างนอกหาข้างใน หรือจากข้างในหาข้างนอก เพียงแต่ทำให้เป็น ณ ปัจจุบันและจิตขณะนั้นๆ เลยใช้ไหมเจ้าคะ) เออ อย่างนั้นละ เอาว่ามันไปตามไปเหมือนเรารับประทาน ตักลงไปๆ มันค่อยอิมขึ้นไปเองๆ เดี่ยวอิมเข้าใจไหมละ อันนี้มันจะก้าวไปๆ มันจะรู้นั้นรู้นี้เข้าไปเรื่อย ๆ ชัดเข้าไปๆ เรื่อย เข้าใจ

การภาวนานี้ ท่านบอกไว้มีปฏิปทา ๔ อย่าง สุขาปฏิปทา ขิปปาภิญญา ทั้งปฏิบัติสะดวกทั้งรู้ได้เร็ว สุขาปฏิปทา ทันธาภิญญา ปฏิบัติสะดวกแต่รู้ได้ช้า จากนั้นก็ทุกขาปฏิปทา ทันธาภิญญา ทั้งปฏิบัติลำบากทั้งรู้ได้ช้า ทุกขาปฏิปทา ขิปปาภิญญา ปฏิบัติลำบากแต่รู้ได้เร็ว นี่ปฏิปทา ๔ ของบุคคลที่ต่างกัน อุปนิสัยใจคอผู้ช้า ผู้เร็ว แต่อยู่ในปฏิปทา ๔ นี้ บางรายเพียงมองแพลีส อันนี้ขึ้นแล้ว บรรลุธรรมปึงเลย นั่นเรียกว่าผู้ปฏิบัติสะดวกทั้งรู้ได้เร็ว เป็นอย่างนั้น ผู้ที่ยากทั้งรู้ได้ช้าก็มี

มันก็คงจะเป็นลักษณะคล้ายกันกับผลไม้ รุ่นที่หนึ่งที่สองที่สามนั้นแหละ ในไม้ต้นเดียวเราคนเดียว หรือจะเป็นหลายคนก็ได้ มาเป็นคนเดียวก็ได้ พอมันถึงขั้นมันเร็วๆ คนเดียวนั้นแหละ พอถึงขั้นมันคล่องตัวมันก็เร็วของมัน ทีแรก ก ไก่ ก กา ลบแล้วเขียน เขียนแล้วลบนอนั้นแหละ ครั้นต่อมานี้เขียนปืบมันก็รู้ พอว่า ท่าน ก็มาพร้อม

กันหมด อย่างนั้น ไม่ต้องว่าตัวนั้นเท่านั้นมาบวกกัน จึงอ่านว่าอย่างนั้น พอว่าท่านว่า เรา มันมาพร้อมกันหมด นี่ความรวดเร็วของจิตของธรรม

แต่ยังงี้ก็ตามเรื่องสติเป็นสำคัญ อย่าลืมสติ สตินี้สำคัญแล้วรับรองได้ด้วย สติ ผู้ที่ตั้งรากตั้งฐานยังไม่ได้ หากความสงบไม่ได้ เอา วังนั้นเถอะนะ ถ้าลงสติได้จับเข้าไป แล้วตั้งได้ ถึงจะช้าหรือเร็วตั้งได้ บอกยันกันเลย สติเป็นสำคัญ ควบคุมกิเลสไม่เกิด มันจะหนาแน่นเหมือนหัวอกจะแตกก็ตาม ลงสติบังคับไม่ให้มันคิดมันปรุง กิเลสที่เกิด ไปตามสังขารนั้นเกิดไม่ได้ ต่อไปมันก็ค่อยสงบลงๆ ให้พากันเข้าใจเอา คือตัวกิเลสนี้ ออกมาจากอวิชชา อวิชชาคือรากแก้วของกิเลส ปัจจัยาหนุนออกมา สังขารให้เป็น สังขาร สังขารก็เป็นกิเลสไปเลย สงขารปัจจัยา วิญญาณ เรื่อย มันก็เป็นกิเลส ต่อ แขนงกันไปเรื่อยๆ อย่างนั้น ที่นี้พอสติจับปุ๊บนี้มันไม่ให้ออก ไม่ให้ความคิดปรุงออก กิเลสมีอยู่ก็ไม่ออก ติไปตีมาแล้วก็ค่อยสงบตัวเอง ดันแรงๆ ก็ค่อยดัน ซ้ำลงๆ เบาลงๆ นั่น อย่างนั้นนะ สติเป็นสำคัญมากทีเดียว

นี่ก็เคยเล่าให้ฟังแล้วว่า จิตเจริญแล้วเสื่อมๆ ปีกบทำเดือน แหม ออกจะแตก นะ ข้อเทียบก็คือว่า เหมือนเรามีเงินเป็นล้านๆ แต่แล้วมาล่มจมลงด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ไปเสีย แม้จะมีเงินอยู่ในบ้านของเราเป็นหมื่นเป็นแสนก็ตาม จิตมันไม่ได้มาอยู่นี่นะ มันไปอยู่จุดที่สูญหายไปแล้วจำนวนมากนั้นนะ ไปร่อนอยู่ตรงนั้นเป็นไฟเลย ที่นี้จิตของเราเมื่อมันได้กำลังของมันมาเป็นที่ปลื้มปิติยินดีแล้วเสื่อมลงไปเสีย อย่างนี้ละร้อนที่สุด จิตร้อนมากที่สุด นั่งอยู่ยืนอยู่นอนอยู่ไม่มีความสบายเลย ร้อนที่สุด ได้แก่จิตเสื่อม เหมือนคนที่ล่มจมด้วยเหตุการณ์ต่างๆ เงินมีมากเท่าไรจมไปด้วยกันหมด จะมีเงินอยู่ในบ้านในเรือนก็หมื่นก็แสนไม่มีความหมาย มันไปอยู่กับเงินจำนวนมากที่ล่มจมไปแล้วนั้น

นี่มันก็ไปอยู่ที่จิตที่เสื่อมไปแล้วนั้น มันหาความสุขไม่ได้ นี่เป็นเองนะ โอ๊ย หาความสุขไม่ได้จริงๆ ผู้ที่เขาไม่ทำอะไรเลย อยู่ตามประสีประสาตามท้องไร่ท้องนาแต่ เขาไม่มีเงินมาก เหมือนผู้ที่มีเงินจำนวนมากๆ แต่ล่มจมด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ผู้นั้นเป็นทุกข์มาก ผู้นี้เขาไม่ได้ทุกข์มากนักะ ต่างกัน อันนี้ภาวนาจิตของเราเมื่อได้เป็นขึ้นมาแล้ว เสื่อมลงไปนี้ทุกข์มากนักะ เราหัวอกจะแตก ปีกบทำเดือนเราไม่ลืมนะ นี่ก็ตั้งใหม่ขึ้นมา ด้วยความคิด ความคิดสติปัญญาของเจ้าของเองนั้นละแก้ตัวเอง บำเพ็ญเข้าไป พาดกว่าจะถึงที่ให้สะดวกสบาย อยู่ได้ ๒-๓ คีน ปุบลงมาขาดสะบั้นไปเลย ไม่มีอะไรหักห้ามได้ เป็นอย่างนั้นปีกบทำเดือน

มันเป็นยังงี้จิตนี้ มันถึงเป็นอย่างนี้ มันเป็นเพราะเหตุไร แต่มันก็มีข้อหนึ่งที่จะพอจับได้ คือเรากำหนดจิต บังคับสติกับจิตอยู่ด้วยกันมันผลอได้ มันจะเป็นเพราะเหตุ

นี้ละมัง เอ้า คราวนี้ไม่เอา จะเอาค่าบริการ เอ้า พุทโธเป็นหลัก เอาค่าบริการติดกับ พุทโธ สติบังคับเข้าไป ไม่ยอมให้เปลอเลย เอ้าที่นี้มันจะเจริญไปไหนให้เจริญ จะเสื่อม ไปไหนให้เสื่อมปล่อยเลย ไม่ต้องเสียดายมันละ เอ้า แต่อันนี้ไม่ยอมปล่อย ชัดขึ้นไป ๆ สุดท้าย ๆ พอถึงขั้นที่จะเสื่อมไม่เสื่อม ไม่เสื่อม พุงไปเลย โอ้ เพราะขาดสติ นั้น จับได้ สติเป็นของสำคัญ

การภาวนาต้องใช้ความพิจารณาด้วยนะ มีปัญญาพิจารณาทบทวน ดู เหตุผลต้นปลาย ที่เราทำมาสักแต่ว่าทำ ๆ เฉย ๆ ไม่ใช่ปัญญาพิจารณาไม่ดี นี้ได้ที่ไรได้ ด้วยปัญญาพิจารณาี้แหละ มันติดก็ก ๆ อยู่ไหนหาทางออกไม่ได้ อย่างที่ว่าเสียใจ เพราะมันเจริญแล้วเสื่อม ๆ เอาสติจับเข้าไปไม่ยอมให้เปลอ มันจะเสื่อมไปไหน เอ้า ลองดู นั้น พอว่ามันจับติดจริงๆ นะ ไม่ให้เปลอเลย ชัดทั้งวันทั้งคืนไม่ยอมให้เปลอ สุดท้ายขั้นแล้วไม่เสื่อม นั้น เราก็จับได้อย่างนั้นละ สติจึงเป็นของสำคัญมาก ควบคุม กิเลสทั้งหลายได้ดี มันจะอยากคิดมากขนาดไหน ออกจะแตก เอ้า แตกไป แต่สติไม่ให้ แตกจากจิต ติดกันไปเลย สุดท้ายอยู่ได้ สงบลง นั้น เป็นอย่างนั้น ที่พูดนี้ทำมาแล้ว ทั้งนั้นนะ

การภาวนาเป็นของเล่นเมื่อไร ชั้นลุ่มลูกคลุกคลานนี้ทุกข์มากที่สุด ที่เล่าให้ฟัง เหล่านี้เราเคยผ่านมาแล้ว ทุกข์มากที่สุดคือเจริญแล้วเสื่อม จิตเจริญแล้วเสื่อมทุกข์มาก จนเอาสติเป็นเครื่องประกันตัว จับค่าบริการเข้าไปกับสติติดกัน เอ้า มันจะเสื่อมให้ เสื่อมไป จะเจริญให้เจริญไป แต่ค่าบริการกับสติไม่ยอมให้เปลอกัน มันจะเสื่อมไป ไหน เอ้าเสื่อม ชัดอันนี้ไม่วางเลยนะอันนี้ไม่ปล่อย นอกนั้นปล่อยหมด คำว่าเสียดายไม่ อยากให้เสื่อมไม่เสียดาย ปิดออก อะไรอยากเสื่อมให้เสื่อมไป แต่พุทโธกับสตินี้เสื่อม ไม่ได้ เอ้าติดอันนี้ จับอันนี้แล้วขึ้นไปแล้วไม่เสื่อม นั้น จับได้แล้ว โอ้ขึ้นอยู่กับสติ เนอะ เป็นอย่างนั้นนะ มันจับได้ถ้าพิจารณา ถ้าไม่พิจารณาก็ทำไปอย่างนั้นละ เข้าใจแล้วนะ

รับชมและรับฟังพระธรรมเทศนาของหลวงตา ได้ที่

www.luangta.com หรือ www.luangta.or.th

และสถานีวิทยุเสียงธรรมเพื่อประชาชน *FM 103.25 MHz*

พร้อมเครือข่ายทั่วประเทศ